

**DIDESNIO POVEIKIO TEISĖS AKTŲ PROJEKTŲ POVEIKIO VERTINIMO REZULTATŲ
PATEIKIMO FORMA***

**NEKILNOJAMOJO KULTŪROS PAVELDO APSAUGOS ĮSTATYMO NAUJOS
REDAKCIJOS PROJEKTO POVEIKIO VERTINIMO REZULTATAI**

Teisės akto (-ų) projekto (-ų) pavadinimas (-ai)	<p>Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo išdėstymas nauja redakcija (toliau – Įstatymo projektas).</p> <p><u>Kiti keičiami teisės aktai:</u></p> <p>Kilnojamųjų kultūros vertybių įstatymas; Statybos įstatymas; Paveldo tvarkybos reglamentai; Statybos techniniai reglamentai; Administracinių nusižengimų kodeksas.</p>
Problema, kurią siekiama išspręsti	<p>Neužtikrinama tinkama nekilnojamųjų kultūros vertybių apsauga.</p> <p>Paaiškinimas: vykdant skirtingų rūšių darbus kultūros paveldo objektuose, dažnai prarandamos vertingosios savybės, sumenksta objektų autentiškumas ir kultūrinė vertė.</p>
Problemos mastas ir priežastys	<p>Problemos mastas Nagrinėtu pastarųjų trejų metų laikotarpiu (2020 m. per. - 2022 m. pab.) vien tik Vilniaus ir Kauno miestuose užfiksuoti 82 atvejai kai nustatyti savavališki statybos darbai saugomoje kultūros paveldo vietovėje, iš jų - 23 atvejai kai nustatyti savavališki statybos darbai kultūros paveldo objektuose, daugiau nei pusė jų – regioninio ir nacionalinio reikšmingumo, turintys valstybės saugomo objekto ar Kultūros paminklo statusą. Tik 3 atvejais iš 23 pažeidimai nustatyti turint tiek statybą leidžiantį dokumentą, tiek tvarkybos leidimą.</p> <p>7 atvejai kai išduotas tvarkybos leidimas tvarkomiesiems paveldosaugos darbams, o nustatomi pažeidimai vykdant statybos ir tvarkomuosius statybos darbus.</p> <p>2 atvejai kai statybą leidžiantys dokumentai saugomam objekte yra išduoti, tačiau fiksuojami pažeidimai kai vykdant darbus sunaikintos vertingosios savybės, arba atlikti tvarkomieji paveldosaugos darbai be tvarkybos leidimo.</p> <p>10 atvejų iš 23 - neturint nei statybą leidžiančio dokumento, nei tvarkybos leidimo.</p> <p>1 priežastis. Nepakankamai nuoseklus ir veiksmingas teisinis reguliavimas. Skirtinguose teisės aktuose įtvirtintos kultūros paveldo apsaugą turinčios užtikrinti nuostatos ir jose vartojamos sąvokos suprantamos nevienodai, o tai lemia selektyvų jų taikymą.</p> <p>Valdytojams, projektuotojams ir rangovams sunku suprasti, kokiems darbams koks leidimas reikalingas. Gavus leidimą vienos rūšies darbams, jie vykdo ir kitus sumanymui įgyvendinti reikalingus darbus, nors pagal esamą teisinį reguliavimą jiems turėtų būti rengiamas kitokios sudėties projektas ir išduodamas visai kitos institucijos leidimas. Taigi, dalis darbų tampa savavališkais. Esamas darbų atskyrimas yra nepakankamai aiškus ir administracinius sprendimus priimančioms atsakingiems specialistams.</p> <p>2 priežastis. Nepakankamai efektyvi nekilnojamųjų kultūros vertybių administravimo sistema. Trūksta aiškaus savivaldybių paveldosaugos skyrių ir Kultūros paveldo departamento (toliau – Departamento) funkcijų ir atsakomybių padalinimo. Dažnu atveju kultūros paveldo objektų projektų patikros paveldosauginiu požiūriu funkcija dubliuojama (t.y. projektą tikrina bei pastabas jam teikia ir Departamento, ir savivaldybės paveldosaugos specialistai). Taip pat darbų vykdymo pradžia dažnai yra sąlygojama reikalavimo parengti du projektus ir gauti du leidimus to paties objekto tvarkymui. Leidimai šiems projektams išduodami vadovaujantis skirtingomis tvarkomis, terminais ir naudojantis skirtingomis informacinėmis sistemomis ir valdytojams nėra aišku kokių atveju į</p>

	kurią instituciją kreiptis, o tai užkerta galimybes gauti reikalingus atsakymus ir paslaugas greičiau.
Rezultatas, kurio tikimasi priėmus teisės aktą	<p>1. Sumažėjęs pažeidimų, tvarkant nekilnojamasias kultūros vertybes, skaičius. Rezultatas bus pasiektas sukūrus integralią apsaugos sistemą, užtikrinančią visų nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos procesų dalyvių ir priežiūros institucijų darnų veikimą, vienodai suprantant ir—laikantis harmonizuotų teisės aktų reikalavimų, integravus Pasaulio paveldo konvencijos nuostatas ir tuo užtikrinant tarptautinių ir nacionalinių teisės normų suderinamumą, taip pat užtikrinant projektavimo darbų kokybę, įvedus kultūros paveldo apsaugos specialistų kvalifikacines kategorijas bei įteisinus vieną leidimą visiems objekto sutvarkymo (tvarkomiesiems statybos ir tvarkomiesiems paveldosaugos) darbams.</p> <p>2. Sumažėjusi administracinė ir biurokratinė našta. Našta mažinama diegiant vieno langelio principą, kuris leistų optimizuoti ir sutrumpinti projektų rengimo, derinimo bei leidimo išdavimo procesus. Sutrumpėjusi projekto derinimo ir leidimo objekto tvarkymo darbams gavimo trukmė nuo 40-121 d. d.* iki 20-30 d. d.*</p> <p><i>*Numatant objekto išvaizdą keičiančius sprendinius papildomai atliekamos PP viešinimo procedūros (pagal galiojančią tvarką iki 37 d. d.) 57-67 d. d.</i></p> <p>3. Aiškus funkcijų ir atsakomybių pasiskirstymas. Vietinio reikšmingumo ir savivaldybės saugomais paskelbtų objektų klausimai (leidimų išdavimas, stebėseną, apskaitą, kontrolę) priskiriami savivaldybės kompetencijai, o regioninio ir nacionalinio reikšmingumo, valstybės saugomų ir paminklo statuso objektų – Departamento kompetencijai.</p>
Problemų spręsti svarstytybos alternatyvos	<p>Status quo</p> <p>Esamas teisinis reguliavimas parenkant tvarkomuosius paveldosaugos darbus ir tvarkomuosius statybos darbus gali lemti subjektyvų teisės normų interpretavimą. Projektuojant ir vykdant savo esmę tvarkomuosius statybos darbus (pvz., juos paslėpus po tvarkomųjų paveldosaugos darbų turiniu tvarkybos projekte) neatliekamas tokio tipo darbų saugai užtikrinti būtinas ekspertinis vertinimas ir tinkama statybos techninė priežiūra bei kontrolė, todėl išliktų rizika, kad vykdant darbus nebus užtikrintas ir tvarkomo kultūros paveldo objekto mechaninis atsparumas ir pastovumas, galėtų kilti grėsmė aplinkui esančių asmenų saugumui, išliktų rizika valstybės ir gyventojų turtui. Netinkamai parinkti darbai, kuomet restauravimui ar konservavimui priskiriamos ir statybinės veiklos, toliau neigiamai veiktų objektų autentiškumo išsaugojimą, žalotų jų vertingąsias savybes ir menkintų kultūrinę reikšmę. Kita vertus, išliktų pertekliniai reikalavimai vertybės vertingųjų savybių nekeičiančioms nedidelės apimties intervencijoms, kurios pagal statybos įstatymą priskirtinos statinio naudojimo priežiūros arba paprastojo remonto, nekeičiant statinio išvaizdos, darbams, ir kurias galėtų atlikti pats valdytojas ar jo pasamdytas kvalifikuotas meistras.</p> <p>Pasirinkus status quo alternatyvą, kuomet darbų vykdymo pradžia dažnai yra sąlygojama reikalavimo gauti du leidimus to paties objekto tvarkymui, išduodamus vadovaujantis skirtingomis tvarkomis, terminais ir naudojantis skirtingomis informacinėmis sistemomis, tikėtina, jog nemažės atvejų, kuomet tvarkant objektą bus gautas tik vienas iš dviejų reikalingų leidimų – statybą (statinio griovimą) leidžiantis dokumentas arba tvarkybos leidimas.</p> <p>Nekeičiant dabar galiojančio teisinio reguliavimo, neoptimizavus institucijų funkcijų, išliktų skirtinga dokumentų rengimo ir derinimo procedūrų tvarka, dažni teisės normų kolizijos atvejai sukurtų neišsprendžiamus „konfliktus“ tarp tvarkybos ir statybos procesus kontroliuojančių institucijų, neužtikrintų valdytojams ir investuotojams pakankamo teisinio aiškumo. Todėl nemažėtų pažeidimų tvarkant nekilnojamojo kultūros paveldo vertybes ir nebūtų užtikrinama tinkama kultūros paveldo apsauga. Likėtų neaiškos Departamento, vykdančio kultūros paveldo apsaugos ir Valstybinės teritorijų planavimo ir statybos inspekcijos (toliau VTPSI), vykdančios statybos valstybinės priežiūros funkcijas, kompetencijų ir atsakomybės ribos.</p>

	<p>Išliekanti esama leidimų išdavimo ir kontrolės sistema, kuomet Departamentas išduoda tvarkybos leidimus, tikrina paties išduotų leidimų teisėtumą, pritaria ar nepritaria tyrimams ir pats kontroliuoja, ar nepažeidžiami nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugą reglamentuojantys teisės aktai (NKPAĮ 5 str. 10 d. 18 p.), neužtikrintų teisinio aiškumo ir tikrumo bei sukurtų prielaidas korupcijos rizikos veiksniams atsirasti. Kartu nebūtų užtikrinta pažeisto viešojo intereso apsauga/gynimas.¹</p> <p>Nekeičiant esamo teisinio reguliavimo, išliktų nepagrįstai ilga leidimų išdavimo trukmė: tvarkomiesiems paveldosaugos darbams – 40 d. d., statybos tvarkomiesiems darbams su paveldosaugos tvarkomųjų darbų dalimi – nuo 58 iki 121 d.</p> <p><i>*Numatant objekto išvaizdą keičiančius sprendinius papildomai atliekamos PP viešinio procedūros (pagal galiojančią tvarką iki 37 d. d.) 57-67 d. d.</i></p> <p>Status quo alternatyva neleistų išspręsti problemos, nepašalintų problemos priežasčių, išliktų kultūros paveldo apsaugai būdingos grėsmės: teisinio nihilizmo įsigalėjimas, kultūros paveldo objektų ir vietovių verčių sumenkinimas ar sunaikinimas, dėl prieštaringos teismų praktikos kylančios neigiamos pasekmės.</p> <p>Alternatyva 1: Kultūros vertybių apsaugos stiprinimas sutvarkant teisinį reguliavimą: aiškiai atskiriant tvarkybos, statybos ir prevencinės priežiūros darbus, panaikinant dviejų leidimų sistemą, optimizuojant už paveldo apsaugą atsakingų institucijų funkcijas ir sukuriant vieną langelį visiems projektams.</p> <p>Alternatyvoje siūlomas tvarkybos ir statybos darbų atskyrimas pagal intervencijos pobūdį, šių darbų įgyvendinimo būdą ir sąlygas, papildomai išskiriant prevencinės priežiūros darbus <i>Tvarkyba</i> būtų suprantama kaip visi darbai skirti kultūros paveldo objekto išsaugojimui. Tvarkyba apimtų tvarkomuosius paveldosaugos ir tvarkomuosius statybos darbus. <i>Tvarkomieji paveldosaugos darbai</i> suprantami kaip darbai skirti išlikusios autentiškos medžiagos sutvirtinimo ir jos fizinės būklės pagerinimo, prarastų išorės ar vidaus dekorų ir kitų elementų atkūrimui, taikant pirmines, tradicines ar istoriškai susiklosčiusias restauravimo bei konservavimo technologijas. <i>Tvarkomieji statybos darbai</i> suprantami kaip darbai kuriais, esant poreikiui, siekiama užtikrinti objekto mechaninį atsparumą ir pastovumą pertvarkant ar keičiant esamas konstrukcijas, taip pat atstatant sunykusias objekto dalis, kurių atstatymas keičia objekto mechanines savybes, didina apkrovas bei darbai, kuomet vertingųjų savybių tipui išsaugoti naudojamos šiuolaikinės technologijos. Kaip atskira darbų kategorija būtų išskiriama <i>prevencinė priežiūra</i> - objekto mechaninio atsparumo ir pastovumo savybių nekeičiantys ir kiti nedidelės apimties intervencijų darbai, kurie pagal statybos įstatymą būtų priskirti statinio naudojimo priežiūros arba paprastojo remonto, nekeičiant statinio išvaizdos, darbams ir <i>statybos darbai</i> – darbai skirti objekto pritaikymui sukuriant naujas objekto dalis, keičiant išvaizdą ir konstrukcinę schemą.</p> <p>Alternatyvoje siūlomas Departamento ir savivaldybių funkcijų atskyrimas remiantis objektų/projektų reikšmingumo kriterijumi. Savivaldybė teiktų administracines paslaugas susijusias su objektų tvarkybos darbų projektavimu, projektų derinimu ir leidimų išdavimu, o Departamentas dalyvautų kaip specialiuosius reikalavimus aukštesnio reikšmingumo ar statuso objektų projektams išduodanti ir jų projektus paveldosauginiu požiūriu derinanti institucija. Departamentas, esant poreikiui, galėtų kreiptis į teisėsaugos institucijas dėl savivaldybės išduoto leidimo teisėtumo ir viešojo intereso gynimo nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos srityje. Tokiu būdu būtų užtikrintas deramas leidimų išdavimo ir kontrolės funkcijų atskyrimas.</p> <p>VTPSI, vykdančios statybos valstybinės priežiūros funkcijas, kompetencijų ir atsakomybės ribos kultūros paveldo objektų atžvilgiu taptų aiškesnės, o leidimų teisėtumo tikrinimo ir viešo intereso gynimo funkcijos nesikeistų.</p> <p>Savivaldybėse siūloma sukurti vieną langelį visų kultūros paveldo objekto specialiųjų paveldosaugos reikalavimų ir sąlygų (vietoje dvejų Departamento</p>
--	--

¹ Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos 2019-12-16 išvados Dėl korupcijos rizikos analizės Departamentui ginant viešąjį interesą ir nustatant jo pažeidimus nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos srityje ir 2019 m. Kultūros ministerijos užsakymu atliktas tyrimas.

išduodamų to paties turinio reikalavimų tam pačiam objektui įvedus vieną) išdavimui, **taikant vieną informacinę sistemą (Infostatybą)**. Tai sudarytų galimybes užsakovams gauti paslaugas greičiau, t. y. sutrumpinti specialiųjų paveldosaugos reikalavimų suderinimą ir išdavimą iki 10 d. d., o leidimo išdavimą iki 20 d. d. (kai kuriais atvejais – iki 10 d. d.).

Savivaldybės administracijos atsakingas specialistas, patikrinęs objekto reikšmingumo lygmenį ir statusą nukreiptų prašymo nagrinėjimą Departamentui, arba savivaldybės paveldosaugos skyriui, priklausomai nuo kompetencijos (savivaldybėms priskirtinas vietinio reikšmingumo ir savivaldybių saugomomis paskelbtų vertybių specialiųjų paveldosaugos reikalavimų parengimo, projekto derinimo, leidimo išdavimo paslaugų teikimas, o Departamentui - aukštesnio reikšmingumo lygmenų ir statusų vertybės).

Gavus specialiuosius paveldosaugos reikalavimus, būtų rengiamas vienas projektas su visomis reikalingomis projekto dalimis. Šiuo atveju visi sprendiniai būtų pateikiami vienoje vietoje ir visos atsakingos institucijos galėtų įvertinti jų poveikį objektui, o savivaldybė visai projektuojamų darbų apimčiai išduotų vieną leidimą.

Ši alternatyva laikoma tinkamiausia, nes ją įgyvendinus, būtų užtikrintas:

- aiškus ir visiems vienodai suprantamas teisinis reguliavimas;
- aiškus administracinis funkcijų atskyrimas;
- administracinės naštos mažinimas valdytojams ir verslui, rengiant vieną tvarkybos projektą, taikant vieno langelio principą ir vieną informacinę sistemą;
- išduodamas vienas leidimas apimantis tvarkybos (tvarkomuosius paveldosaugos ir tvarkomuosius statybos) ir statybos darbus.
- Viena sistema ir vienas leidimas – išduodamas per 10-20 d. d.; bendra procedūrų trukmė – 20-30 d.d.*
- Sumažėjusi korupcijos rizika.

*Numatant objekto išvaizdą keičiančius sprendinius papildomai atliekamos PP viešinimo procedūros (pagal galiojančią tvarką iki 37 d. d.) 57-67 d. d.

Alternatyva 2: Kultūros vertybių apsaugos stiprinimas, tvarkybos ir statybos darbus atskiriant pagal Įstatymo ir Statybos įstatymo veiklos sritis, patikslinant restauravimo ir konservavimo sąvokas, atskiriant Departamento ir savivaldybių funkcijas, remiantis objektų reikšmingumo kriterijumi, įgyvendinant dalinį vieno langelio principą

Alternatyvoje siūlomas tvarkybos ir statybos darbų atskyrimas pagal Įstatymo ir Statybos įstatymo veiklos sritis. *Tvarkybai* būtų priskiriami tvarkomieji paveldosaugos - konservavimo ir restauravimo - darbai, atliekami taip kaip apibrėžta Įstatyme ir PTR Tvarkybos darbų rūšys. *Statybos darbams* būtų priskiriami šiuo metu tvarkomaisiais paveldosaugos darbais laikomi remonto ir avarijos grėsmės pašalinimo darbai bei kiti darbai skirti objekto pritaikymui sukuriant naujas objekto dalis, keičiant išvaizdą ir konstrukcinę schemą. Ši alternatyva taip pat siūlo patikslinti restauravimo ir konservavimo sąvokas tam, kad nebūtų klaidingai interpretuojama, jog statybinės veiklos vykdymas paveldo objektuose gali būti laikomas paveldosaugos tvarkomaisiais darbais. Toks darbų atskyrimas ir išgryninimas leistų užtikrinti tinkamą statybinės veiklos ekspertavimą, objektų išvaizdos keitimo sprendinių derinimą su visuomene, statybos darbų vykdymo techninės priežiūros privalomumą. Tačiau taikant šią alternatyvą, išaugtų rizika dėl paveldo objektų autentiškumo, išreikšto jų elementuose, autentiškose medžiagose ir darbų atlikimo technologijose, sunaikinimo atliekant statybai priskiriamus remonto darbus.

Pasirinkus įgyvendinti šią alternatyvą, būtų rengiami atskiri objekto tvarkybos ir statybos (pritaikymo) projektai kaip ir *status quo* alternatyvoje, išskyrus savivaldybių kompetencijai priskirtų vietinio reikšmingumo lygmens ar paskelbtų savivaldybės saugomais objektų projektus, kurių derinimo ir leidimo išdavimo procedūras galima būtų organizuoti taikant vieno langelio principą, nes tik už juos būtų atsakinga savivaldybės administracija (šiuo atveju sutrumpėtų kompleksinių darbų projektavimo leidimų išdavimo terminai, supaprastėtų tvarka). Išlikę skirtingi prašymų ir projektų teikimo būdai nesudarytų sąlygų paslaugos suteikimui per trumpiausią įmanomą terminą. Esant poreikiui vykdyti

	<p>kompleksinius darbus, jie būtų projektuojami atskiruose projektuose, juos derinant paeiliui, todėl laiko sąnaudos procedūroms nemažėtų. Nesukūrus vieningos Departamento ir savivaldybių tvarkybos leidimų išdavimo sistemos, negalėtų būti užtikrintas ir spartus dalinimasis informacija.</p> <p>Institucijų funkcijos atskiriamos pagal objektų reikšmingumo lygmenis ir planuojamų darbų rūšis. Projektų rengimo ir derinimo procesų atžvilgiu, ši alternatyva yra artima <i>status quo</i> situacijai, išskyrus tai, jog savivaldybėms perduodamas vietinio reikšmingumo vertybių tvarkybos darbų sąlygų, projekto derinimo, leidimo išdavimo paslaugų teikimas. Departamentas liktų atsakingas už aukštesnio reikšmingumo lygmenų ir statusų vertybes, todėl išliktų STT korupcijos analizės ataskaitoje identifikuota rizika kai už paveldo apsaugą atsakinga institucija pati išduoda leidimą ir pati turi pareigą kreiptis dėl jo panaikinimo.</p> <p>Alternatyvos trūkumai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vieno langelio principas būtų taikomas tik vietinio reikšmingumo ir savivaldybės saugomais paskelbtiems objektams ; • Išliktų dvi leidimų išdavimo sistemos ir dvi informacinės sistemos; • alternatyva neužtikrintų aiškaus funkcijų atskyrimo tarp Departamento ir savivaldybių, paprastesnių procedūrų bei kontrolės. <p>Nereguliavimo alternatyva nėra tinkama, kadangi viešojo intereso užtikrinimas dėl objektų, kurių nuosavybė yra privati be teisinių priemonių nėra įmanomas. Nereguliacinėmis priemonėmis problemos nepavyktų išspręsti. Leidimai yra būtini siekiant užtikrinti, kad numatomos intervencijos atitiktų paveldosaugos bei esminius statinio reikalavimus.</p>
<p>Siūlomos priemonės problemai spręsti</p>	<p><i>(trumpai ir dalykiškai apibrėžiamos konkrečios ir esminės priemonės, skirtos problemai spręsti ir aptartam rezultatui pasiekti)</i></p> <p>Siūlomos priemonės įgyvendinti pasirinktą alternatyvą (Alternatyva 1):</p> <ul style="list-style-type: none"> • suderinti Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos ir Statybos įstatymo nuostatas ir patikslinti įstatymuose naudojamų sąvokų apibrėžtis; • nustatyti kultūros paveldo objekto išsaugojimui skirtų darbų skirstymą į rūšis pagal intervencijos pobūdį, jų įgyvendinimo būdą ir sąlygas, atskiriant prevencinės priežiūros darbus ir darbus, vykdomus pagal restauravimo programą; • nustatyti visų su kultūros paveldo statinio tvarkyba ir pritaikymu susijusių administracinių paslaugų teikimo vieno langelio principu tvarką, prašymus teikiant savivaldybės administracijai (naudojantis Infostatybos sistema), kuri įvertinusi objekto reikšmingumą ir statusą, nukreiptų pagal kompetenciją savivaldybės paveldosaugos skyriui arba Departamento teritoriniam skyriui; • nustatyti, jog visais atvejais privalomai išduodami nustatytos formos specialieji paveldosaugos reikalavimai visiems kultūros paveldo objekto tvarkybos (tvarkomiesiems paveldosaugos ir tvarkomiesiems statybos) ir (ar) pritaikymo darbams, ir visais atvejais rengiamas vienas tvarkybos darbų ar kompleksinis projektas, ir išduodamas vienas leidimas visiems darbams atlikti; • pavesti leidimų išdavimo ir jų teisėtumo kontrolės bei viešojo intereso gynimo funkcijų vykdymą skirtingoms institucijoms (savivaldybės administracijai ir Departamentui). • nustatyti vieno langelio principu (vienoje informacinėje sistemoje) veikiančią administracinių paslaugų teikimo tvarką - į savivaldybės administraciją kreipiantis dėl bet kurio kultūros paveldo objekto tvarkybos ir pritaikymo (projektinių pasiūlymų derinimo, specialiųjų paveldosaugos reikalavimų išdavimo, projekto derinimo ir leidimo išdavimo); • sudaryti vienodas sąlygas Departamentui, savivaldybių paveldosaugos skyriams ir VTPSI susipažinti su visa informacija apie projektus ir jiems

	<p>išduotus leidimus ir užtikrinti asmens duomenų apsaugos nepažeidžiantį jos viešinimą;</p> <ul style="list-style-type: none"> • suvienodinti projektinių pasiūlymų derinimo tvarką ir sudaryti sąlygas jų viešinimui; • nustatyti vieningą projektų tikrinimo, derinimo ir pastabų projektui pateikimo tvarką; • sustiprinti Departamento, kaip metodinės pagalbos centro, vaidmenį, sudarant palankesnes sąlygas vykdyti metodinio konsultavimo funkcijas ir teikti metodinę pagalbą savivaldybių paveldosaugos skyriams.
Tikslinės grupės, kurias gali paveikti teisės akto įgyvendinimas	<p><i>(įvardijamos konkrečios tikslinės grupės, kurias tiesiogiai ir netiesiogiai gali paveikti siūlomas reguliavimas, pateikiamas vertinimas (pagal galimybes išreikštas kiekybiškai), kokį teigiamą ir neigiamą poveikį aptartos tikslinės grupės patirs)</i></p> <p>Pasirinktos alternatyvos įgyvendinimas paveiks šias tikslines grupes: už kultūros paveldo apsaugą atsakingas institucijas, kultūros paveldo objektų tvarkybos ir pritaikymo projektų rengėjus, nekilnojamųjų kultūros paveldo objektų valdytojus ir nekilnojamojo turto vystytojus, visuomenę. Numatomas poveikis:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Departamentui bus sudarytos galimybės tolygiau paskirstyti darbo krūvius darbuotojams bei subalansuoti dėmesį ir žmogiškuosius resursus kitų funkcijų vykdymui. Tikėtina, jog augant savivaldybių funkcijoms specialistai persiskirstys tarp institucijų. • Savivaldybių administracijų darbuotojams padidės krūvis dėl administracinių paslaugų tvarkos pasikeitimų (padaugės prašymų dėl reikalavimų ir leidimų išdavimo, tačiau dažnu atveju prašymas dėl tų pačių objektų vis tiek pasiekdavo savivaldybes (iki šiol galioja dviejų reikalavimų/sąlygų ir dviejų leidimų išdavimo tvarka). Taikant vieno langelio principą, tikėtina, jog savivaldybėms administravimo apimtys didės iki 14%. Savivaldybių paveldosaugos skyrių darbuotojams padidės krūvis dėl vietinio reikšmingumo objektų priskyrimo jų veiklos kompetencijai, tačiau sumažės dėl ženkliai sumažėjusių stebėsenos apimčių. • Projektų rengėjams sumažės našta rengti du atskirus projektus, derinti juos naudojantis skirtingomis informacinėmis sistemomis, supaprastės ir pagreitės derinimo procedūros. • Ekspertai – didės projekto bendrosios, dalinės ir specialiosios ekspertizės ekspertų teikiamų paslaugų paklausa, gali augti ekspertizės kaina, ekspertų darbo užmokestis ir pan.. • Nekilnojamojo turto vystytojams paprastesnės, greitesnės ir mažiau kainuojančios procedūros leis efektyviau tvarkyti ir pritaikyti objektus. • Kultūros paveldo objektų valdytojams greitesni ir aiškesni procesai, taikant vieno langelio principą, leis objektų tvarkymo darbus pradėti greičiau. Prevencinės priežiūros darbų atskyrimas įgalins valdytojus dalį darbų vykdyti be projekto rengimo ir jo derinimo bei leidimo gavimo procedūrų ir sudarys prielaidas finansinius išteklius nukreipti tiesiogiai objekto būklės gerinimui. • Visuomenei bus sudarytos didesnės galimybės dalyvauti nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos procesuose, nes visa informacija apie parengtus projektus ir išduotus leidimus bus vieša, atsiras projektinių pasiūlymų viešinimo keičiant objekto išvaizdą privalomumas.
Apibendrinti poveikio vertinimo rezultatai	<p><i>(pateikiama aktuali informacija, duomenys, argumentai ir pagrindžiama, kokiais aspektais ir kokio dydžio (masto) galimą teigiamą ir / ar neigiamą poveikį siūlomas reguliavimas gali turėti. Vertintini šie poveikio aspektai: poveikis valstybės finansams, poveikis inovacijoms, poveikis konkurencijai, poveikis verslo sąlygoms, poveikis regionų plėtrai, poveikis užimtumui, poveikis valstybės institucinei sandarai, taip pat kiti konkrečiu atveju aktualūs aspektai)</i></p> <p>Pasirinktos alternatyvos įgyvendinimo poveikis tikėtinas šioms sritims: reguliuojamai sričiai, valstybės finansams, verslo sąlygoms, poveikis užimtumui, valstybės institucinei sandarai, poveikis korupcijai.</p>

	<p>Poveikis reguliuojamai sričiai. Prognozuojama mažiau teisminių ginčų dėl skirtingai interpretuojamų sąvokų ir su tuo susijusių pasekmių, taip pat bus sudarytos sąlygos vienodos teisminės praktikos formavimuisi. Taikant vieno projekto ir vieno leidimo principą, mažės klaidų ir pažeidimų vykdant darbus, kuriems nėra gauti visi reikalingi leidimai. Departamentui, savivaldybių paveldosaugos padaliniams ir VTPSI vienodai pasiekama informacija leis į pranešimus reaguoti laiku, derinant veiksmus tarpusavyje. Viešai prieinama informacija apie išduotus visų rūšių leidimus stiprins visuomenės pasitikėjimą priežiūros ir apsaugos institucijomis.</p> <p>Poveikis valstybės finansams: –Per 2022 m. Departamentas išdavė 303 tvarkybos darbų leidimus, įgyvendinus siūlomą alternatyvą ir surinkus žyminį mokestį už leidimų išdavimą, tai sudarytų 15 756 eur. Reikalingas papildomas finansavimas naujos paslaugos „Tvarkybos leidimo išdavimas“ sukūrimui informacinėje sistemoje Infostatyba - 29 040 Eurų su mokesčiais.</p> <p>Poveikis verslo sąlygoms. Gerės verslo sąlygos – aiškus darbų skirstymas, sutrumpėję projektų derinimo, leidimų išdavimo terminai ir vieno langelio principu teikiamos su tuo susijusios paslaugos leis efektyviau ir kokybiškiau pritaikyti kultūros paveldo objektus.</p> <p>Poveikis valstybės institucinei sandarai. Esamos Valstybės ar savivaldybių institucijos nebus reorganizuojamos, nesiūloma steigti naujų institucijų ar naikinti esamas. Tačiau tarp jų bus perskirstomos kai kurios funkcijos, susijusios su nekilnojamojo paveldo priežiūra ir tvarkyba: savivaldybės teiks administracines paslaugas susijusias su objektų tvarkybos darbų projektavimu, projektų derinimu ir leidimų išdavimu, o Departamentas išduos specialiuosius reikalavimus aukštesnio reikšmingumo ar statuso objektų projektams ir derins jų projektus paveldosauginiu požiūriu.</p> <p>Poveikis korupcijai. Sumažėjusi korupcijos rizika, kadangi leidimus išduos ir jų išdavimo teisėtumą tikrins ir, esant reikalui kreipsis į teismą, skirtingos institucijos (išduos savivaldybės, o teisėtumą tikrins ir viešą interesą gins Departamentas arba VTPSI, kaip yra ir dabar). Esant reikalui, Departamentas galės kreiptis į teismą dėl išduotų leidimų panaikinimo.</p>
Informacija apie viešąsias konsultacijas	<p><i>(jeigu vykdytos konsultacijos, pateikiami apibendrinti viešųjų konsultacijų rezultatai: konsultacijų tikslas, su kuo konsultuotasi, paaiškinama, kaip jie panaudoti rengiant teisės akto projektą ar jo galimo poveikio įvertinimą)</i></p> <p>2019 m. atliktas Kultūros paveldo apsaugą ir paslaugų teikimą reglamentuojančių teisės aktų ir kultūros paveldo apsaugos srityje dalyvaujančių institucijų funkcijų tyrimas, kurio tikslas: ištirti kultūros paveldo apsaugos ir paslaugų teikimą reglamentuojančių teisės aktų ir kultūros paveldo apsaugos srityje dalyvaujančių institucijų funkcijas, siekiant patobulinti teisinį reglamentavimą ir institucinę sandarą, kad gyventojams būtų teikiamos kokybiškos paslaugos efektyviausiu būdu², ir kurio išvadoje suformuota rekomendacijos naujai Įstatymo redakcijai ir kitų įstatymų pakeitimams. Taip pat 2020 m. birželio 15 d. Lietuvos Respublikos kultūros ministro įsakymu Nr. ĮV-735 patvirtinta „Kultūros paveldo išsaugojimo ir aktualizavimo politikos koncepcija“, kurios siekis – suformuoti darnaus vystymosi principais grįstos materialaus ir nematerialaus kultūros paveldo išsaugojimo ir aktualizavimo politikos kryptis, atsižvelgiant į bendruosius šalies vertybinius prioritetus, tobulinant esamą teisinį reguliavimą, plėtojant į rezultatus orientuotą kultūros paveldo apsaugos valdymą, užtikrinant integralią ir ilgalaikę valstybės pažangą kultūros paveldo apsaugos srityje. Strategija suderinta su Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos sekretoriatu, Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija, Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerija, Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija.</p> <p>Nuo 2022 m. balandžio 15 d. iki birželio 17 d. įvyko 21 tarpinstitucinis pasitarimas dėl atskirų įstatymo temų – potemių – nagrinėjimo. Problemų nagrinėjimui skirtos 35 valandos, kurių metu detalizuota kiekvienos potemės problematika, aptarta užsienio šalių ir vietos praktika, kebliausios sritys analizuotos suformulavus hipotetines situacijas. Šiuose pasitarimuose aktyviai dalyvavo Kultūros ministerijos, Valstybinės kultūros paveldo komisijos, Kultūros</p>

² Kultūros paveldo apsaugą ir paslaugų teikimą reglamentuojančių teisės aktų ir kultūros paveldo apsaugos srityje dalyvaujančių institucijų funkcijų tyrimas - Kultūros tyrimai (kulturostyrimai.lt)

paveldo departamento, Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos sekretoriato, Lietuvos savivaldybių asociacijos, Aplinkos ministerijos, Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos, Valstybinės teritorijų planavimo ir statybų inspekcijos atstovai.

Potemių grupių rezultatai apibendrinti, pagal detalizuotą problematiką suformuluoti pagrindiniai pokyčio tikslai pristatyti tarpinstitucinei darbo grupei (priedas nr. 1).

Surengtas tarpinstitucinės darbo grupės rezultatų ir pokyčio tikslų pristatymas bei nagrinėjimas Nekilnojamojo kultūros paveldo ekspertų komisijoje, kurią sudaro Vilniaus Gedimino technikos universiteto, Vilniaus universiteto, Vytauto Didžiojo universiteto, Vilniaus dailės akademijos, Lietuvos archeologų draugijos, Lietuvos architektų rūmų, Lietuvos restauratorių sąjungos atstovai.

2022 m. birželio 21 d. įvyko Įstatymo naujos redakcijos rengimo pristatymas ir aptarimas suinteresuotoms institucijoms ir grupėms, kuriame kviesti dalyvauti Lietuvos Respublikos Prezidentūros ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės, Valstybinės kultūros paveldo komisijos, Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos sekretoriato, Aplinkos ministerijos, Ekonomikos ir inovacijų ministerijos, Žemės ūkio ministerijos, Specialiųjų tyrimų tarnybos, Kultūros paveldo departamento, Kultūros paveldo centro, ICOMOS Lietuva, Lietuvos savivaldybių asociacijos, Lietuvos architektų rūmų, Lietuvos architektų sąjungos, Kultūros paveldo ekspertų asociacijos, Lietuvos restauratorių sąjungos, Lietuvos restauratorių asociacijos, Lietuvos nekilnojamojo turto asociacijos, „*Fixus mobilis*“, asociacijos „Istorinis miestas“, Lietuvos vietos bendruomenių organizacijų sąjungos atstovai. Pristatymo metu pasidalinta informacija ir prašymu iki liepos 1 d. užpildyti anketą, teikiant papildomus siūlymus. Anketinės apklausos struktūra sudaryta pagal suformuluotus pokyčio tikslus, o suinteresuotų šalių buvo prašoma, įvertinti nustatytų pokyčio tikslų poreikį bei pasiūlyti priemones, kuriomis būtų galima patiprinti pokytį, arba kitą alternatyvą problemai spręsti. Nuoroda anketos pildymui taip pat pasidalinta ministerijos puslapyje, išsiųsta profesinių bendruomenių asociacijoms. Dėl mažo aktyvumo pildant anketą, anketos pildymas pratęstas dar 2 mėnesiams.

2023 m. vasario 21-23 d. įvyko papildomos fokus grupių konsultacijos Įstatymo naujos redakcijos rengimo aktualiais klausimais: dėl Vertinimo tarybų veiklų, vieno tvarkybos leidimo išdavimo ir atsakomybių tarp Kultūros paveldo departamento ir savivaldybių pasiskirstymo, kuriuose dalyvavo Valstybinės kultūros paveldo komisijos, Kultūros paveldo departamento, Kultūros paveldo centro, Lietuvos savivaldybių asociacijos, Lietuvos architektų rūmų, Lietuvos architektų sąjungos, Kultūros paveldo ekspertų asociacijos, Lietuvos restauratorių sąjungos, Lietuvos restauratorių asociacijos, Valstybinės teritorijų planavimo ir statybų inspekcijos atstovai.

Konsultacijų ir darbo grupių išvados:

Dėl kultūros paveldo apsaugos specialistų kvalifikacinių kategorijų. Vieningai pritarta atkurti kvalifikacines kategorijas. Restauratorių sąjunga siūlė peržiūrėti reikalavimus (sugriežtinant) norintiems gauti atestatą.

Dėl tvarkybos veiklos ir tvarkomųjų statybos bei tvarkomųjų paveldosaugos darbų išgryninimo, vieno projekto rengimo. Nekilnojamojo kultūros paveldo ekspertų komisija pateikė siūlymus ir atkreipė dėmesį į jų profesinėje veikloje sutinkamas problemas, pasisakė dėl aiškesnio darbų atskyrimo ir vieno *tvarkybos* projekto rengimo, neišskiriant dviejų atskirų projektų pagal skirtingus įstatymus, primindami Įstatymo redakciją, galiojusią iki 2004 m. Ekspertai pritarė prevencinės priežiūros darbų atskyrimui ir procedūrų supaprastinimui, ekspertizių reikalingumui, ekspertų kompetencijų stiprinimui.

Restauratorių sąjungos atstovai (atstovaujantys kartu ir Lietuvos architektų rūmus, Lietuvos architektų sąjungą bei Kultūros paveldo ekspertų asociaciją), išreiškė nerimą dėl planuojamų pakeitimų, motyvuodami, jog yra prisitaikę dirbti pagal esamą reguliavimą, taip pat išreiškė susirūpinimą, jog nebūtų dalis tvarkybai priskiriamų darbų „atiduoti“ statybai, nebūtų rengiamas vienas *statybos* projektas, todėl atsakyta 2 alternatyvos, kurioje tvarkybos ir statybos darbų atskyrimas numatytas pagal Įstatymo ir Statybos įstatymo veiklos sritis. Taip pat Restauratorių sąjungos atstovai išreiškė abejones dėl vieno projekto rengimo, motyvuodami, jog tvarkybos projektams yra keliama mažesni procedūriniai

	<p>reikalavimai (nereikalingas viešinimas, poveikio vertinimas, bendroji ekspertizė ir t.t.), todėl leidimą galima gauti greičiau, o tai leidžia darbus pradėti anksčiau, taip pat jog tvarkybos darbų projektų rengiama labai daug, išreiškė abejonę ar tvarkybos darbai be statybos darbų apskritai galėtų būti vykdomi. Tačiau įvertinus, jog neviešinant sprendinių, ypač jei keičiama statinio išvaizda, neužtikrinamas viešasis interesas ir visuomenės dalyvavimas, tai, jog rengiant du skirtingus projektus vienam statiniui sunku tinkamai užtikrinti vertingųjų savybių apsaugą, ypač jei tvarkybos ir statybos projektai rengiami atskirais etapais, tai jog tvarkybos projektai sudaro ~ 14% visų kitų Departamento derinamų projektų, įvertinus jog atskiriami prevencinės priežiūros darbai ir darbai atliekami pagal restauravimo programą, kuriems leidimas nereikalingas ir kurie yra skirti vertingųjų savybių apsaugai, taip pat pritarus ekspertų komisijai ir Įstatymo rengimo darbo grupei, priimtas sprendimas rinktis 1 alternatyvą. Savivaldybių atstovų dauguma iš atsakiusių pritarė esminiam siekiui (1 alternatyvai), tačiau didžioji dauguma šiuo klausimu pozicijos nepateikė. VTPSI pritarė 1 alternatyvai, pateikė siūlymus konkrečioms pakeitimams.</p> <p>Dėl atsakomybių už kultūros paveldo objektų apsaugą tarp savivaldybių ir Departamento pasidalinimo ir vieno langelio principo taikymo. Didžiosios savivaldybės pritarė 1 alternatyvai; dalis mažųjų savivaldybių nepritarė, motyvuodamos darbuotojų trūkumu, ribotomis kompetencijomis, kita jų dalis pasiūlė numatyti pereinamąjį laikotarpį šio pakeitimo įgyvendinimui.</p>
	<p><i>(jeigu konsultacijos nevykdytos, pateikiamas pagrindimas, kodėl jos nevykdytos)</i></p> <p>-</p>

* Forma pildoma viso teisės aktų projektų paketo poveikio vertinimo rezultatams bendrai pateikti.

ESAMO DARBŲ ATSKYRIMO PROBLEMATIKĄ ILIUSTRUOJANČIŲ ATVEJŲ APRAŠYMAS

Valdytojams, projektuotojams ir rangovams sunku suprasti, kokiems darbams koks leidimas reikalingas. Gavus leidimą vienos rūšies darbams, jie vykdo ir kitus sumanymui įgyvendinti reikalingus darbus, nors pagal esamą teisinį reguliavimą jiems turėtų būti rengiamas kitokios sudėties projektas ir išduodamas visai kitos institucijos leidimas. Taigi, dalis darbų tampa savavališkais. Esamas darbų atskyrimas yra nepakankamai aiškus ir administracinius sprendimus priimančioms atsakingiems specialistams.

Atvejis A

Tvarkybos, statybos, tvarkomųjų paveldosaugos darbų ir tvarkomųjų statybos darbų sąvokos painiojamos tarpusavyje, nesant aiškių apibrėžimų ir skirties kriterijų taikomos skirtingai. Iliustruojantis pavyzdys galėtų būti Gedimino kalno tvarkymo darbai ir jų projektavimas. Nors objektas svarbus ir būtinų intervencijų rizikingumas didelis, vadovaujantis tvarkybos sąvoka ir jos darbų rūšimis, aprašytomis poįstatyminiuose teisės aktuose, skirtingi proceso dalyviai laikėsi pozicijos, jog kultūros paveldo vertybėje ir jos teritorijoje galimi tik paveldosaugos tvarkomieji darbai, kuriems projektai rengiami vadovaujantis Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymu (toliau – NKPAĮ) ir laikantis paveldo tvarkybos reglamentuose (toliau – PTR) numatytų procedūrų, atmetant esminių reikalavimų atitiktį patvirtinančių ekspertizių privalomumą ir statybos leidimo, kurį išduodant, privalomas ne tik Departamento, bet ir kitų sričių tikrinančių subjektų derinimas. Departamento padalinys neturėdamas kompetencijos ir atsakomybės spręsti dėl mechaninio atsparumo ir pastovumo reikalavimo išpildymo ir užtikrinimo, išdavė leidimą didelių statybinio pobūdžio intervencijų darbams, pakankamu dokumentu laikydama paveldosauginę ekspertizę, kurioje tik patvirtinama ar projekto sudėtis atitinka reikalavimus, tačiau neatliekami parinktus sprendinius patikrinantys skaičiavimai.

Atvejis B

Valdytojas kreipėsi į Departamentą dėl paveldosaugos tvarkomųjų darbų leidimo restauruoti kultūros paveldo objektą išdavimo. Projektiniais sprendimais buvo numatyta pristatyti papildomus aukštus virš išlikusio pastato rūsio. Pradėjus darbus pagal išduotą leidimą Valstybinė teritorijų planavimo ir statybos inspekcija (toliau – VTPSI) atliko patikrinimą, kurio metu buvo surašytas savavališkos statybos aktas dėl pastato - kiemo rūsio, esančio pastatų komplekse Klaipėdos g. 9, Vilniuje, savavališkos statybos (statinio rekonstravimo), privalomasis nurodymas nevykdyti jokių statinio ar jo dalies statybos darbų bei privalomasis nurodymas pašalinti savavališkos statybos padarinius. 2022-08-17 Statytojas kreipėsi su ieškiniu į Vilniaus miesto apylinkės teismą, prašydamas panaikinti VTPSI surašytus minėtus privalomuosius nurodymus. Statytojas ieškinyje laikėsi pozicijos, kad savavališkos statybos akte nurodytiems darbams pakanka Departamento išduoto leidimo atlikti kultūros paveldo objekto tvarkybos darbus ir Statybos įstatymo normos dėl statybą leidžiančio dokumento privalomumo netaikomos, o VTPSI konstatuodama savavališką statybą peržengė savo kompetencijos ribas, nes neturėjo pagrindo tikrinti ir kontroliuoti kultūros paveldo objekto tvarkybos darbų. Pirmosios instancijos teismas nesutiko su ieškovo argumentais ir paliko VTPSI privalomuosius nurodymus galioti. Apeliacinis teismas paliko pirmosios instancijos teismo sprendimą galioti.

Atvejis C

Valstybės saugomame namų komplekse projektuoti stogo ir fasado tvarkymo darbai. Vertingoji savybė buvo stogo dangos tipas ir konstrukcijos bei fasado sprendimo visuma, todėl parengtas paveldosaugos tvarkomųjų darbų projektas leidimui gauti. Atsakingo Departamento

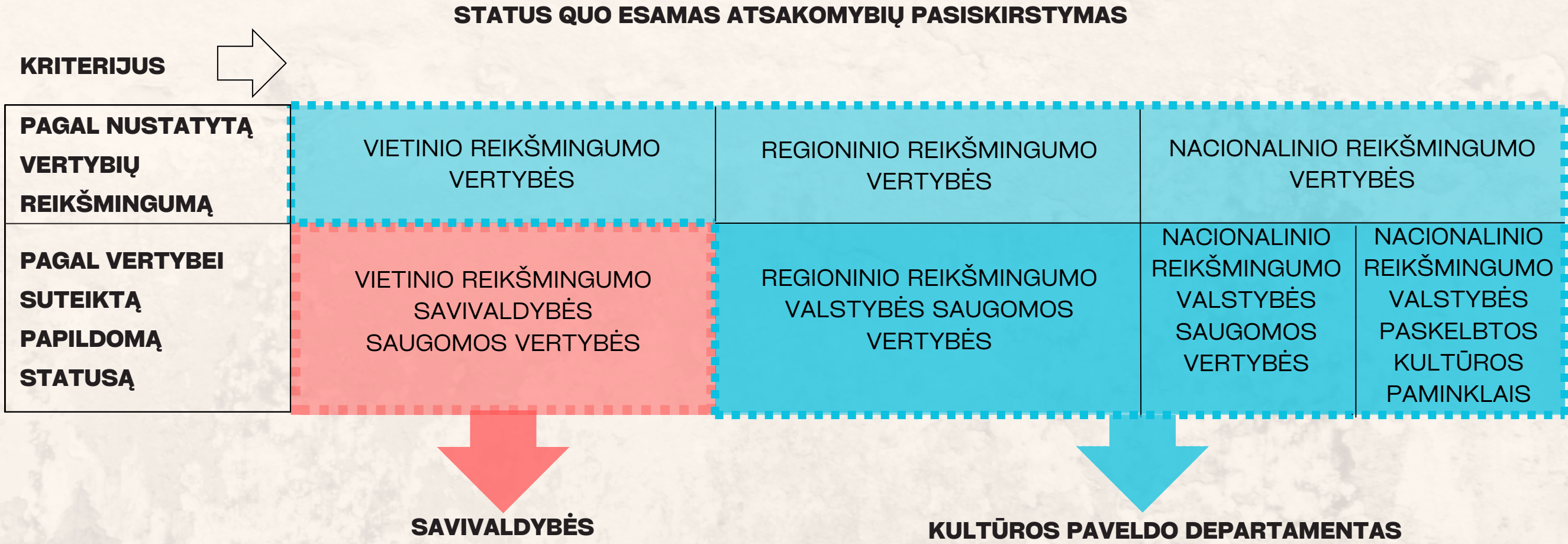
teritorinio padalinio specialistai pareikalavo lietvamzdžių pakeitimo ir sniego gaudyklių įrengimo darbus perkelti į atskirą statybos tvarkomųjų darbų projektą ir tam gauti statybos leidimą.

Atvejais, kai objekto sutvarkymui reikalingi kompleksiniai paveldosaugos tvarkomieji ir statybos tvarkomieji darbai, pagal galiojantį teisinį reguliavimą yra reikalingi 2 leidimai, juos gauti galima tik vieną paskui kitą, nes tvarkybos darbų leidimą privaloma teikti su prašymu išduoti statybos darbų leidimą. Atitinkamai vienam objektui reikalingi dveji, skirtingomis informacinėmis sistemomis naudojantis išduodami, reikalavimai - tvarkybos darbų sąlygos ir specialieji paveldosaugos reikalavimai, kurių formos yra beveik identiškos, turinys tapatus, o skiriasi tik įrašomos informacijos eiliškumas. Tvarkybos darbų leidimą išdavę Departamento teritorinio padalinio specialistai, vėliau derina ir statybos tvarkomųjų darbų dalį, vietoj to, kad patikrintų viską vienu kartu ir galėtų įvertinti darbų galimą poveikį objektui.

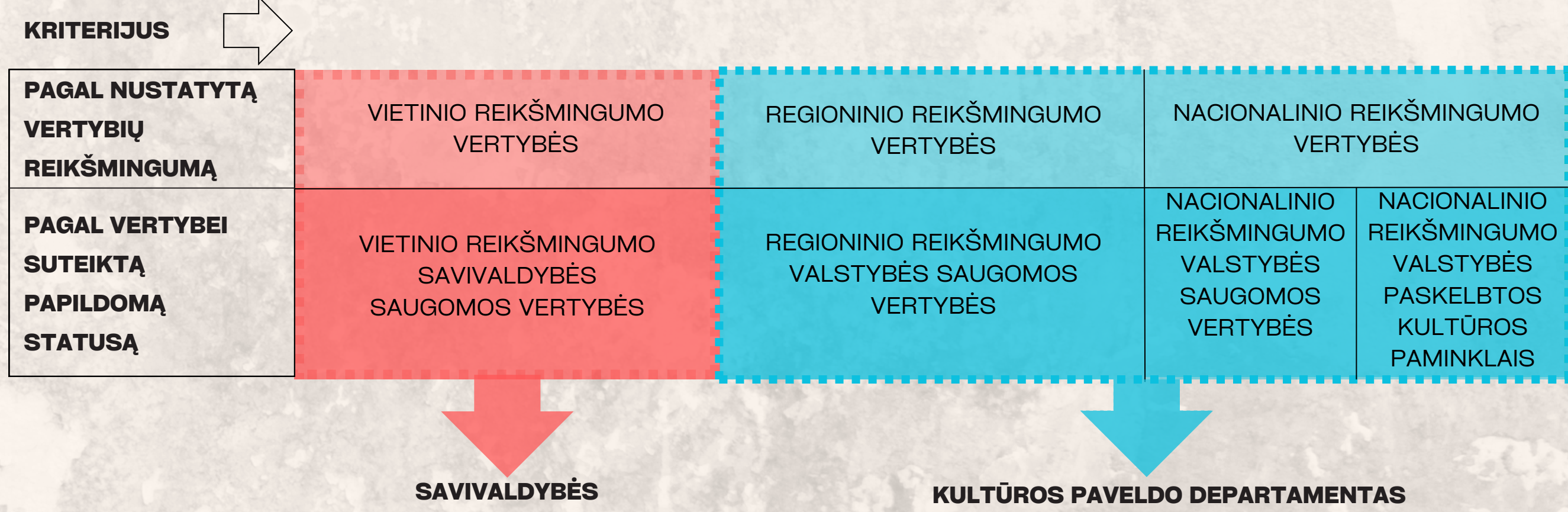
Statybos tvarkomųjų darbų leidimo išdavime dalyvauja ir Departamento teritorinio padalinio specialistai ir savivaldybės paveldosaugos specialistai, vadinasi, paveldosauginiu požiūriu tikrina du tų pačių kompetencijų subjektai (dubliavimas), išskyrus atvejus, kai objektas yra paskelbtas savivaldybės saugomu (tokių pastatų Lietuvoje yra 111 vnt.).

Atkreiptinas dėmesys, kad aprašytas atvejis puikiai iliustruoja ir problemą dėl selektyvaus reikalavimų taikymo (šiuo atveju valstybės saugomame objekte pagal vykdymo technologiją ir esmę statybos tvarkomuosius darbus buvo reikalaujama atskirti ir tvarkybos leidimas išduotas tik likusiems tvarkomiesiems paveldosaugos, o kitu atveju valstybės saugomame objekte pagal vykdymo technologiją ir esmę statybos tvarkomieji darbai jau buvo priskiriami paveldosaugos tvarkomiesiems darbams ir jiems išduotas tvarkybos darbų leidimas).

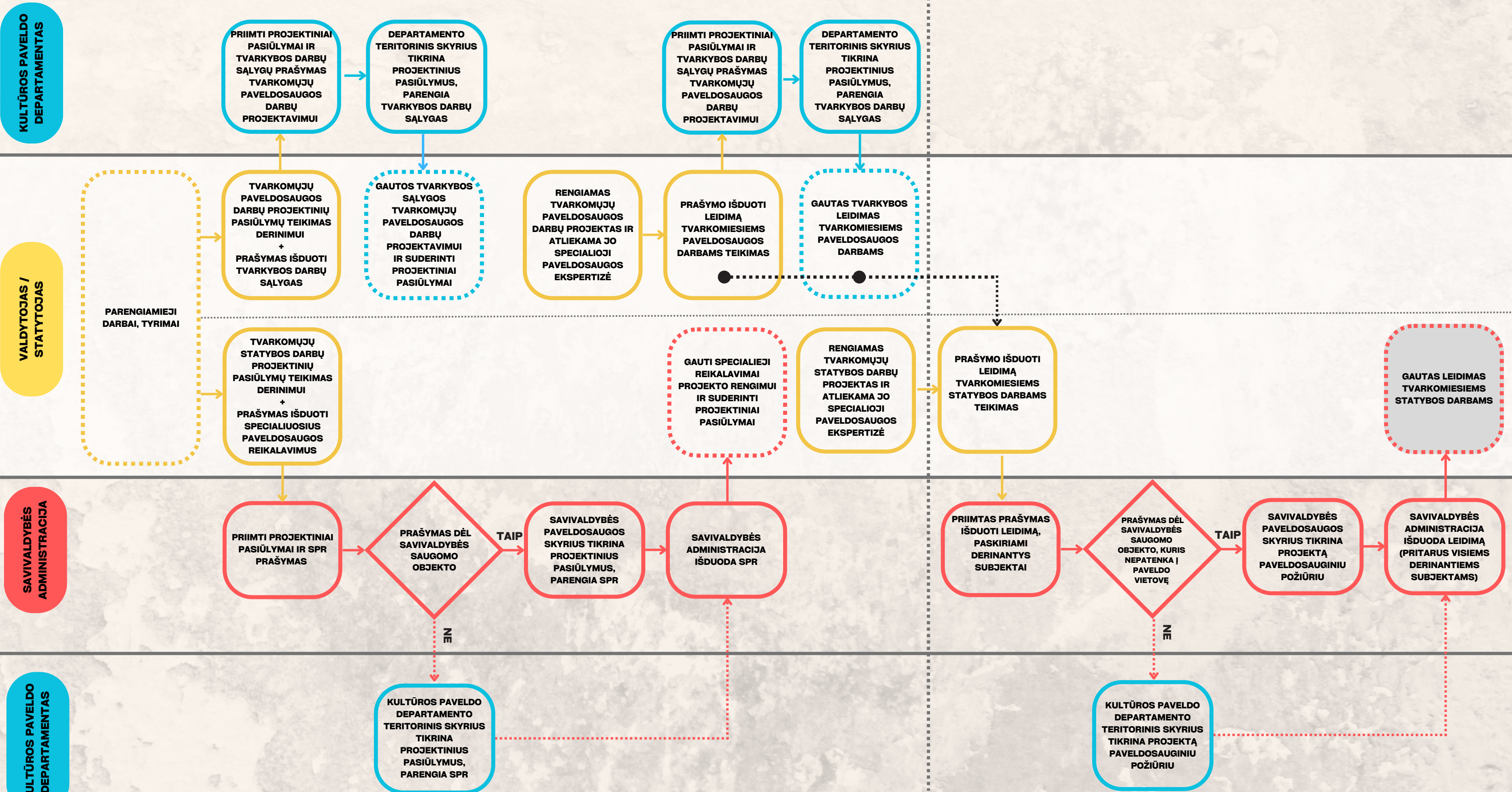
**ALTERNATYVA NR. 1: NUMATOMAS ATSAKOMYBIŲ PASISKIRSTYMAS: STEBĖSENA, SPECIALIŲJŲ PAVELDOSAUGOS REIKALAVIMŲ
IŠDAVIMAS, PROJEKTŲ DERINIMAS PAVELDOSAUGINIU POŽIŪRIU**

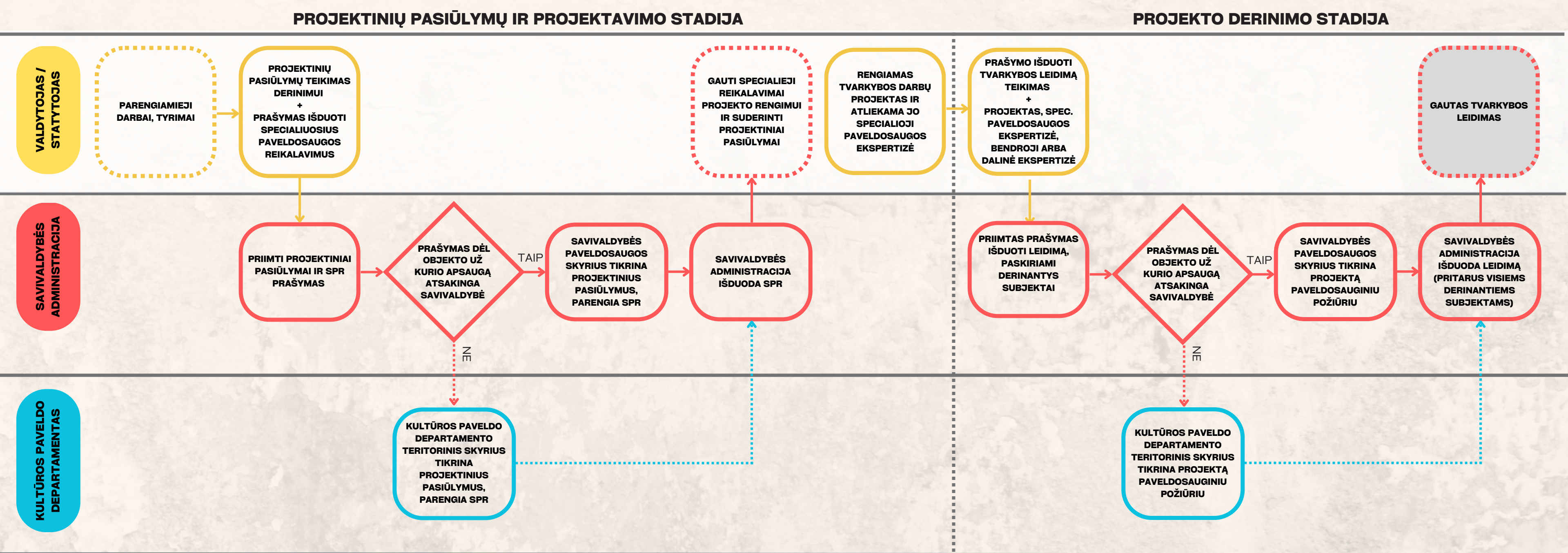
PROJEKINIŲ PASIŪLYMŲ IR PROJEKAVIMO STADIJA

PROJEKTO DERINIMO STADIJA

PRIEDAS NR. 1: STATUS QUO PROCESAI (DVIEJŲ LEIDIMŲ SISTEMA)

ĮGYVENDINAMAS VIENO LANGELIO PRINCIPAS IR MAŽĖJA ADMINISTRACINĖ NAŠTA:

- Valdytojas/statytojas visais atvejais teikia prašymą dėl paslaugos Savivaldybei ir ją gauna iš Savivaldybės.
- Tvarkybos darbų sąlygos ir specialieji paveldosaugos reikalavimai, kurie šiuo metu yra to paties turinio dokumentai (išduodami tos pačios institucijos tam pačiam objektui), apjungiami, todėl į Savivaldybę kreiptis užteks dėl vienų reikalavimų, o Savivaldybė paskirs jų rengėją pagal kompetenciją (Departamentą arba Savivaldybės paveldosaugos skyrių).
- Vietoj dviejų projektų (tvarkomiesiems paveldosaugos ir tvarkomiesiems darbams) bus rengiamas vienas projektas, kuriame bus pateikiami visų darbų sprendiniai, todėl pakaks vienos paveldosauginės ekspertizės ir vieno leidimo. Taip pat vieno objekto projektas paveldosauginiu požiūriu bus tikrinama vieną kartą ir tik vienos už paveldo apsaugą atsakingos institucijos (Departamento arba Savivaldybės paveldosaugos skyriaus). Didinamas skaidrumas - visi planuojami sprendiniai pateikiami vienoje vietoje.
- Leidimą visais atvejais išduos Savivaldybė.

MAŽĖJA KORUPCIJOS RIZIKA, KAI DEPARTAMENTAS PATS TIKRINA SAVO IŠDUOTO LEIDIMO TEISĖTUMĄ:

- Leidimo teisėtumą tikrins ir viešą interesą ir toliau gins Departamentas arba Valstybinė teritorijų planavimo ir statybos inspekcija.

ESAMO DARBŲ ATSKYRIMO PROBLEMATIKĄ ILIUSTRUOJANČIŲ ATVEJŲ APRAŠYMAS

Valdytojams, projektuotojams ir rangovams sunku suprasti, kokiems darbams koks leidimas reikalingas. Gavus leidimą vienos rūšies darbams, jie vykdo ir kitus sumanymui įgyvendinti reikalingus darbus, nors pagal esamą teisinį reguliavimą jiems turėtų būti rengiamas kitokios sudėties projektas ir išduodamas visai kitos institucijos leidimas. Taigi, dalis darbų tampa savavališkais. Esamas darbų atskyrimas yra nepakankamai aiškus ir administracinius sprendimus priimančioms atsakingiems specialistams.

Atvejis A

Tvarkybos, statybos, tvarkomųjų paveldosaugos darbų ir tvarkomųjų statybos darbų sąvokos painiojamos tarpusavyje, nesant aiškių apibrėžimų ir skirties kriterijų taikomos skirtingai. Iliustruojantis pavyzdys galėtų būti Gedimino kalno tvarkymo darbai ir jų projektavimas. Nors objektas svarbus ir būtinų intervencijų rizikingumas didelis, vadovaujantis tvarkybos sąvoka ir jos darbų rūšimis, aprašytomis poįstatyminiuose teisės aktuose, skirtingi proceso dalyviai laikėsi pozicijos, jog kultūros paveldo vertybėje ir jos teritorijoje galimi tik paveldosaugos tvarkomieji darbai, kuriems projektai rengiami vadovaujantis Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymu (toliau – NKPAĮ) ir laikantis paveldo tvarkybos reglamentuose (toliau – PTR) numatytų procedūrų, atmetant esminių reikalavimų atitiktį patvirtinančių ekspertizių privalomumą ir statybos leidimo, kurį išduodant, privalomas ne tik Departamento, bet ir kitų sričių tikrinančių subjektų derinimas. Departamento padalinys neturėdamas kompetencijos ir atsakomybės spręsti dėl mechaninio atsparumo ir pastovumo reikalavimo išpildymo ir užtikrinimo, išdavė leidimą didelių statybinio pobūdžio intervencijų darbams, pakankamu dokumentu laikydama paveldosauginę ekspertizę, kurioje tik patvirtinama ar projekto sudėtis atitinka reikalavimus, tačiau neatliekami parinktus sprendinius patikrinantys skaičiavimai.

Atvejis B

Valdytojas kreipėsi į Departamentą dėl paveldosaugos tvarkomųjų darbų leidimo restauruoti kultūros paveldo objektą išdavimo. Projektiniais sprendiniais buvo numatyta pristatyti papildomus aukštus virš išlikusio pastato rūsio. Pradėjus darbus pagal išduotą leidimą Valstybinė teritorijų planavimo ir statybos inspekcija (toliau – VTPSI) atliko patikrinimą, kurio metu buvo surašytas savavališkos statybos aktas dėl pastato - kiemo rūsio, esančio pastatų komplekse Klaipėdos g. 9, Vilniuje, savavališkos statybos (statinio rekonstravimo), privalomasis nurodymas nevykdyti jokių statinio ar jo dalies statybos darbų bei privalomasis nurodymas pašalinti savavališkos statybos padarinius. 2022-08-17 Statytojas kreipėsi su ieškiniu į Vilniaus miesto apylinkės teismą, prašydamas panaikinti VTPSI surašytus minėtus privalomuosius nurodymus. Statytojas ieškinyje laikėsi pozicijos, kad savavališkos statybos akte nurodytiems darbams pakanka Departamento išduoto leidimo atlikti kultūros paveldo objekto tvarkybos darbus ir Statybos įstatymo normos dėl statybą leidžiančio dokumento privalomumo netaikomos, o VTPSI konstatuodama savavališką statybą peržengė savo kompetencijos ribas, nes neturėjo pagrindo tikrinti ir kontroliuoti kultūros paveldo objekto tvarkybos darbų. Pirmosios instancijos teismas nesutiko su ieškovo argumentais ir paliko VTPSI privalomuosius nurodymus galioti. Apeliacinis teismas paliko pirmosios instancijos teismo sprendimą galioti.

Atvejis C

Valstybės saugomame namų komplekse projektuoti stogo ir fasado tvarkymo darbai. Vertingoji savybė buvo stogo dangos tipas ir konstrukcijos bei fasado sprendimo visuma, todėl parengtas paveldosaugos tvarkomųjų darbų projektas leidimui gauti. Atsakingo Departamento

teritorinio padalinio specialistai pareikalavo lietvamzdžių pakeitimo ir sniego gaudyklių įrengimo darbus perkelti į atskirą statybos tvarkomųjų darbų projektą ir tam gauti statybos leidimą.

Atvejais, kai objekto sutvarkymui reikalingi kompleksiniai paveldosaugos tvarkomieji ir statybos tvarkomieji darbai, pagal galiojantį teisinį reguliavimą yra reikalingi 2 leidimai, juos gauti galima tik vieną paskui kitą, nes tvarkybos darbų leidimą privaloma teikti su prašymu išduoti statybos darbų leidimą. Atitinkamai vienam objektui reikalingi dveji, skirtingomis informacinėmis sistemomis naudojantis išduodami, reikalavimai - tvarkybos darbų sąlygos ir specialieji paveldosaugos reikalavimai, kurių formos yra beveik identiškos, turinys tapatus, o skiriasi tik įrašomos informacijos eiliškumas. Tvarkybos darbų leidimą išdavę Departamento teritorinio padalinio specialistai, vėliau derina ir statybos tvarkomųjų darbų dalį, vietoj to, kad patikrintų viską vienu kartu ir galėtų įvertinti darbų galimą poveikį objektui.

Statybos tvarkomųjų darbų leidimo išdavime dalyvauja ir Departamento teritorinio padalinio specialistai ir savivaldybės paveldosaugos specialistai, vadinasi, paveldosauginiu požiūriu tikrina du tų pačių kompetencijų subjektai (dubliavimas), išskyrus atvejus, kai objektas yra paskelbtas savivaldybės saugomu (tokių pastatų Lietuvoje yra 111 vnt.).

Atkreiptinas dėmesys, kad aprašytas atvejis puikiai iliustruoja ir problemą dėl selektyvaus reikalavimų taikymo (šiuo atveju valstybės saugomame objekte pagal vykdymo technologiją ir esmę statybos tvarkomuosius darbus buvo reikalaujama atskirti ir tvarkybos leidimas išduotas tik likusiems tvarkomiesiems paveldosaugos, o kitu atveju valstybės saugomame objekte pagal vykdymo technologiją ir esmę statybos tvarkomieji darbai jau buvo priskiriami paveldosaugos tvarkomiesiems darbams ir jiems išduotas tvarkybos darbų leidimas).